

המצטרפים לדוד בבריחתו משאול שאול הורג את כהני נוב (פרק כב)

ספר שמואל-א

לא

טו

יב

ט

ד

א

פרק
כב

ימי שמואל

ימי שאול

ימי דוד

על המלך שאול

כח-לא

במלחמה מול
הפלשתים
בגלבוה

שאול ובעלת
האוב

טז-לא

קנאת שאול בדוד
מרדף אחר דוד ואנשיו

טז

שאול אינו
מציית לשמואל
במלחמת עמלק
עונשו הכבד

יג-יד

שאול
ובנו יונתן
במלחמה מול
הפלשתים
במכמש

יא

מוביל את העם
לישועת אנשי
יבש-גלעד
מנחש מלך עמון

ט-י

מחפש אתונות
ומוצא מלוכה

על המלך דוד (בספר שמואל-א)

כב-לא

נדודי דוד עם
אנשיו בברחם
מפני שאול

יח-כא

דוד חתן המלך
אהדת יונתן והעם את דוד
ניסיונות שאול להורגו

יז

דוד וגלית

טז

נמשח
למלך
מנגן
ונושא כליו
של שאול

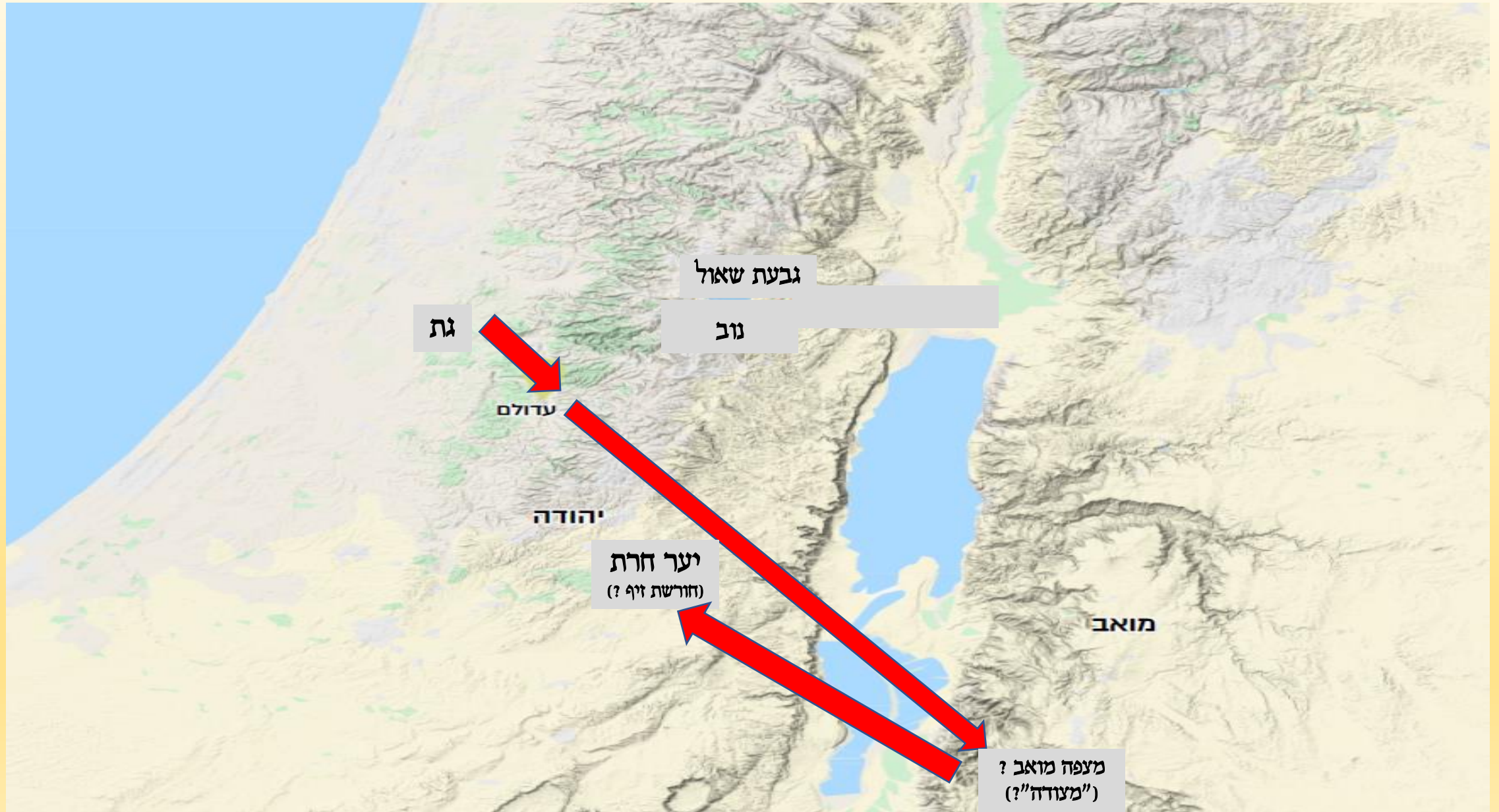
תקציר פרק כב

הצטרפות אנשים לדוד פרקנו פותח בהמשך מסע הבריחה של דוד. דוד נמלט אל מערת עדולם. אנשי "מצוק" ו"כל איש מר נפש" שומעים שדוד נמצא בסביבה ומצטרפים אליו. דוד עובר משם אל מצפה מואב, ומפקיד את הוריו ביד מלך מואב.

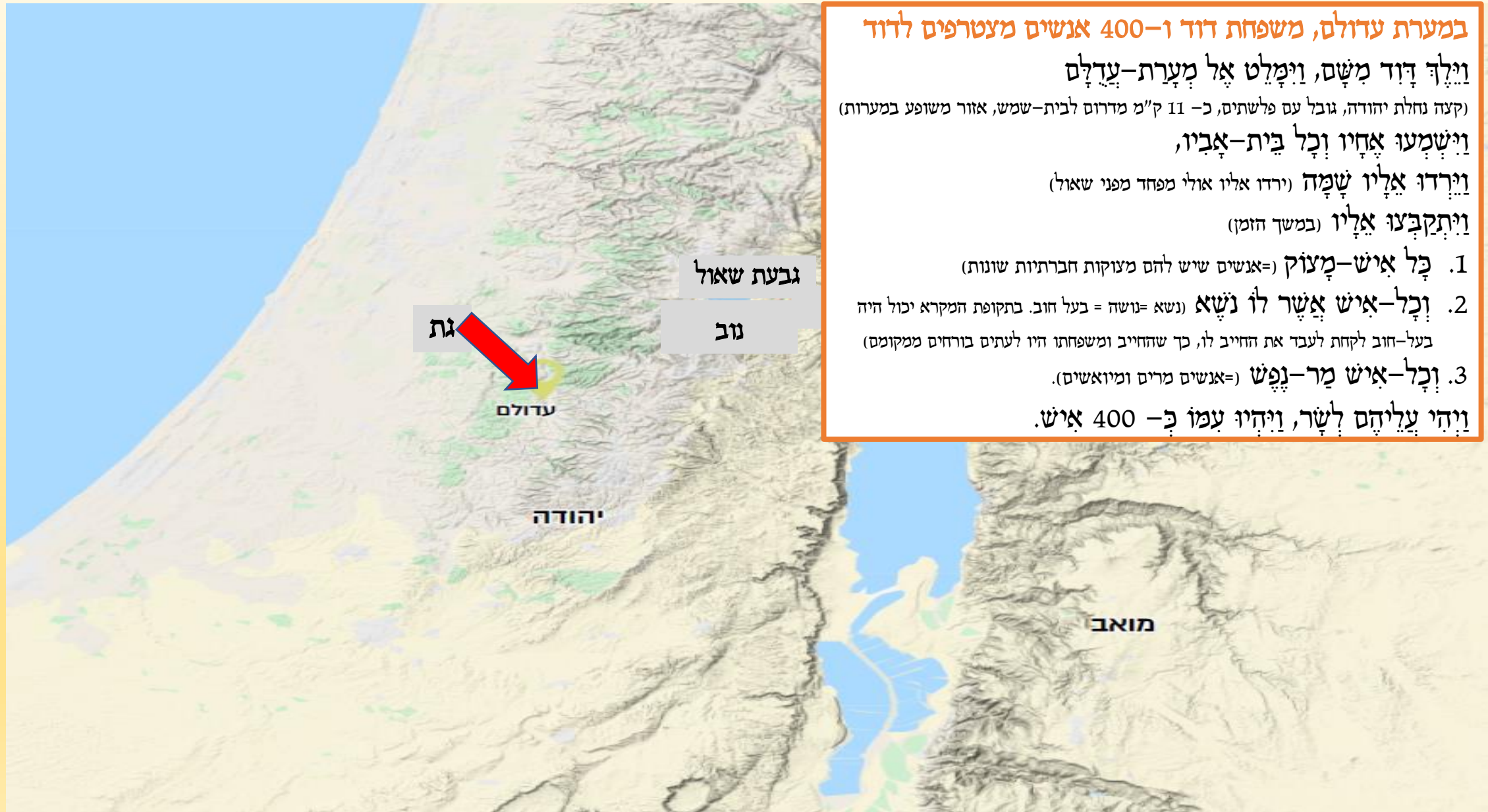
שאל: אל תצטרפו לדוד באותו זמן שומע שאל שקבוצה לא קטנה של אנשים הצטרפה לדוד: "וַיִּשְׁמַע שָׁאֵל כִּי נֹדַע דָּוִד וְאַנְשֵׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ". שאל מוכיח את אנשיו בעזרה בוטה ומאשים את התנהגותם כאילו דוד הבטיח לאנשיו שדות וכרמים ולכן הם משתפים פעולה עמו.

העונש למי שבוגד בשאל – הריגת כהני נב דואג האדומי מבין שזה הרגע שבו כדאי להלשין על מה שראה בפרק הקודם, ומספר שאחימלך הכהן סייע לדוד. שאל כמובן אינו יכול להישאר אדיש מול המידע הזה ומאשים את אחימלך בבגידה. אחימלך כלל אינו מבין על מה שאל מדבר, ומסביר לשאל שהוא לא ידע מכל העניין. את שאל זה לא ממש מעניין, והוא מבקש מעבדיו לפגוע בכהני נב. עבדי שאל מפחדים לפגוע בכהנים, ולכן שאל מבקש זאת מדואג האדומי. דואג הורג 85 אנשים. אחד מהכהנים, אביתר בן אחימלך, מעליח לברוח ומצטרף לדוד.

מפת נדודי דוד והמעטרפים אליו בשפילה במואב ובארץ יהודה

מסע ראשון: דוד לבדו נמלט מגת למערת עדולם (א-ב)

במערת עדולם, משפחת דוד ו-400 אנשים מצטרפים לדוד

וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם, וַיִּמְלֹט אֶל מְעַרְת־עֲדֹלָם

(קצה נחלת יהודה, גובל עם פלשתים, כ- 11 ק"מ מדרום לבית-שמש, אזור משופע במערות)

וַיִּשְׁמְעוּ אַחֲזִיּוֹ וְכָל בֵּית־אָבִיו,

וַיֵּרְדוּ אֵלָיו שָׁמָּה (ירדו אליו אולי מפחד מפני שאול)

וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו (במשך הזמן)

1. כָּל אִישׁ־מְצֹק (=אנשים שיש להם מצוקות חברתיות שונות)

2. וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ נִשְׂאָ (נשא=נושא = בעל חוב. בתקופת המקרא יכול היה

בעל-חוב לקחת לעבד את החייב לו, כך שהחייב ומשפחתו היו לעתים בורחים ממוקום)

3. וְכָל־אִישׁ מֶרֶץ־נֶפֶשׁ (=אנשים מרים ומיואשים).

וַיְהִי עֲלֵיהֶם לְשָׂר, וַיְהִיו עִמּוֹ כ־400 אִישׁ.

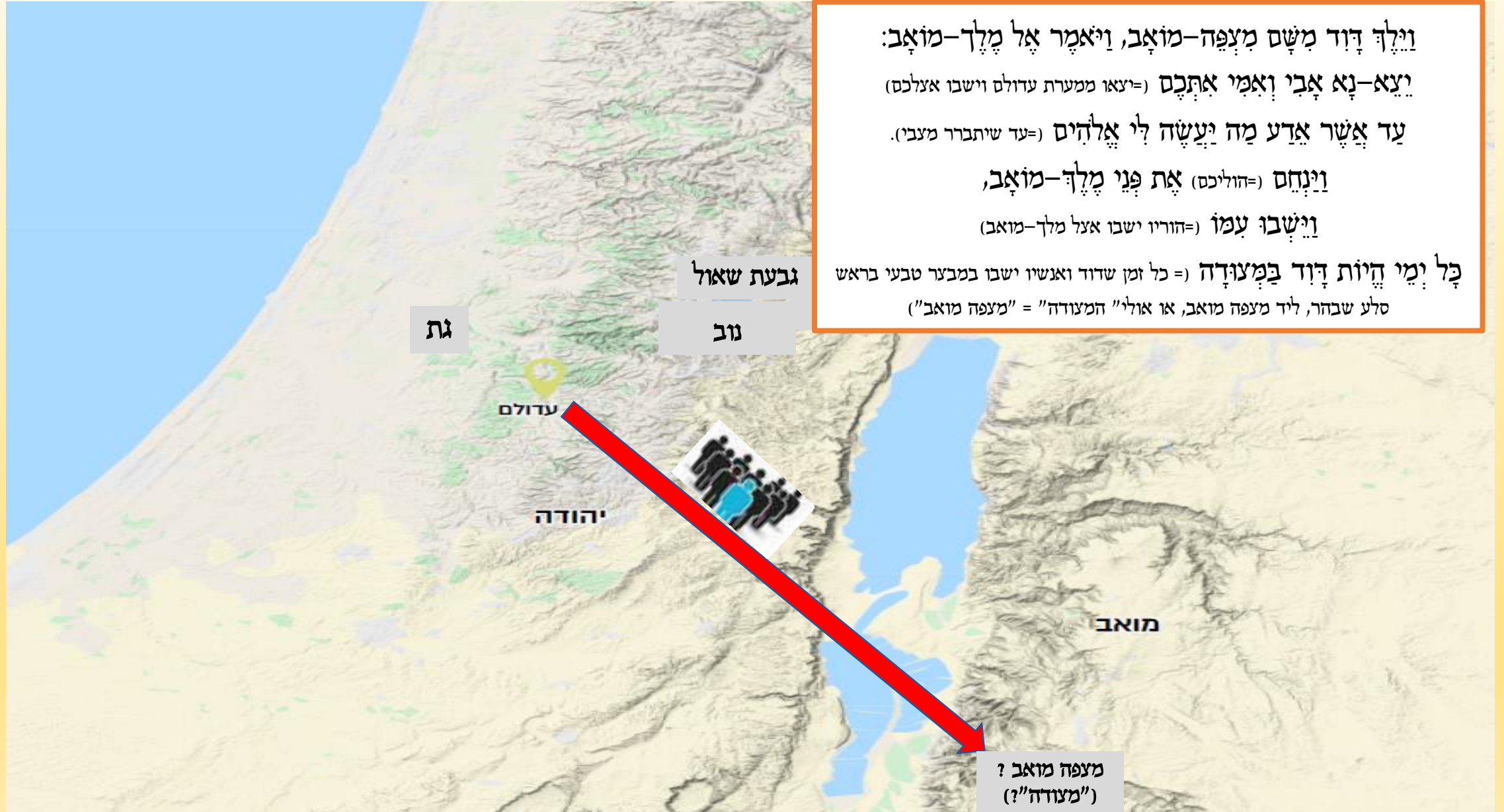
מסע שני – נדודי דוד ואנשיו מעדולם למצפה מואב (ג-ד)

וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם מִצְפָּה-מוֹאָב, וַיֹּאמֶר אֶל מֶלֶךְ-מוֹאָב:
יֵצֵא-נָא אָבִי וְאִמִּי אֵתְכֶם (=יצאו ממערת עדולם וישבו אצלכם)
עַד אֲשֶׁר אֲדַע מַה יַּעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים (=עד שיתברר מצביו).

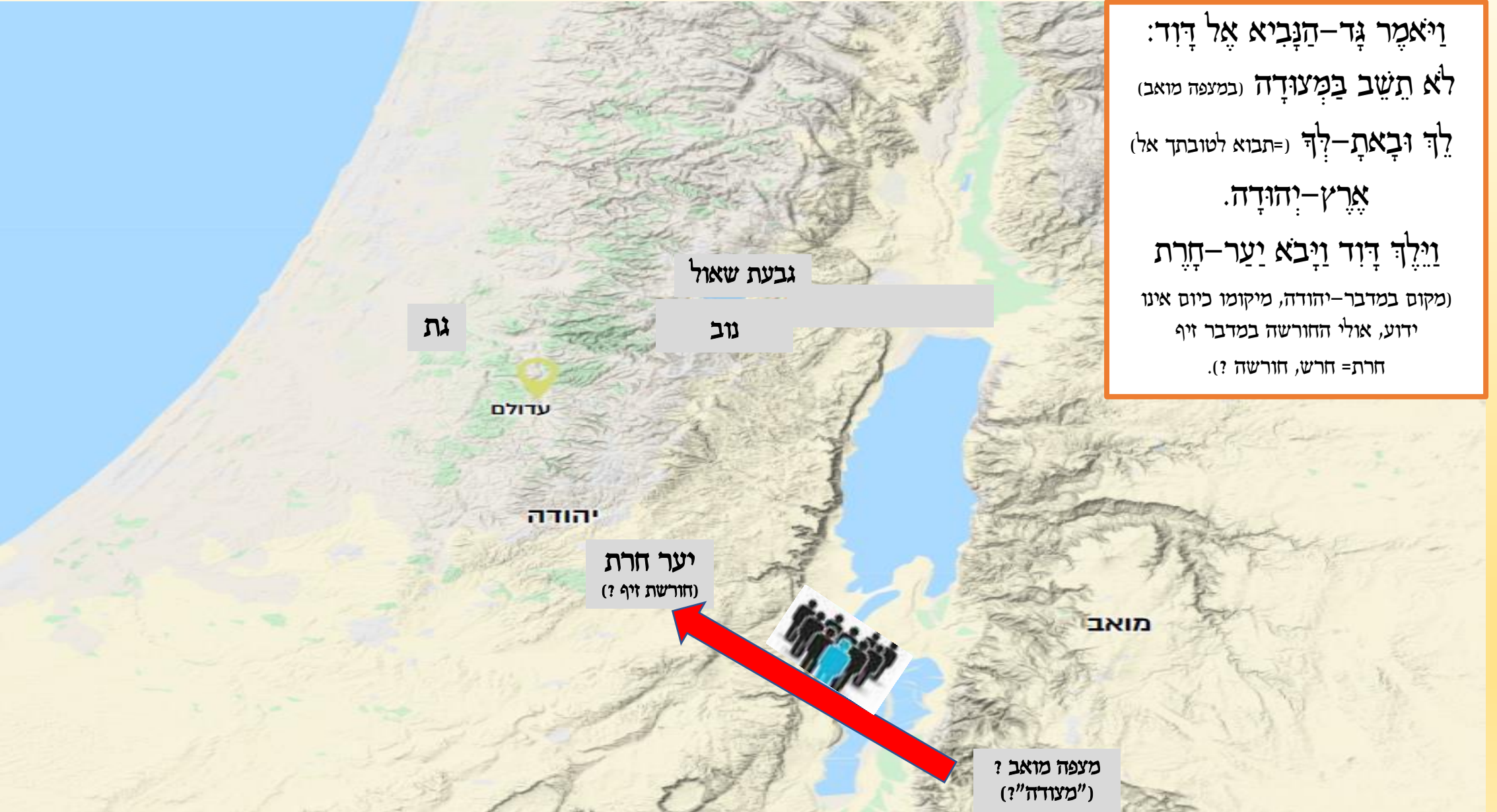
וַיִּנָּחֶם (=החליכם) אֶת פְּנֵי מֶלֶךְ-מוֹאָב,

וַיֵּשְׁבוּ עִמּוֹ (=הוריו ישבו אצל מלך-מואב)

כָּל יְמֵי חַיֹּת דָּוִד בְּמִצְדָּה (= כל זמן שדוד ואנשיו ישבו במבצר טבעי בראש
סלע שבהר, ליד מצפה מואב, או אולי "המצודה" = "מצפה מואב")

מסע שלישי – נדודי דוד ואנשיו ממצפה מואב ליער חרת (ה)

וַיֹּאמֶר גָּד-הַנְּבִיא אֶל דָּוִד:
לֹא תֵשֵׁב בְּמַעְזְרָה (במצפה מואב)
לָךְ וּבֵאתָ-לָךְ (=תבוא לטובתך אל)
אֶרֶץ-יְהוּדָה.
וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֵא יַעֲר-חֶרֶת
(מקום במדבר-יהודה, מיקומו כיום אינו ידוע, אולי החורשה במדבר זיף חרת= חרש, חורשה ?).

כעס שאול על עבדיו שאינם מגלים לו שיונתן מעודד כביכול את דוד להיות אורב לו (ו-ח)

פס' ו.

וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל כִּי נֹדַע דָּוִד וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵתוּ (=שמע שמעשי דוד ואנשיו נודעים ומתפרסמים).
וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בְּגִבְעָה תַּחַת הָאֶשֶׁל בְּרָמָה (=יושב תחת עץ אשל ידוע במקום גבוה בעירו גבעת-שאול)
וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ, וְכָל עֲבָדָיו נֹעְצִים עָלָיו.

פס' ז.

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְעֲבָדָיו הַנֹּעְצִים עָלָיו, שִׁמְעוּ-נָא בְּנֵי-יְמִינִי (=בני בנימינ):
גַּם (=האם נראה לכם ש:) לְכֻלְּכֶם יִתֵּן בֶּן-יִשְׂרָאֵל שְׂדוֹת וְכַרְמִים !! (ולכן אתם נאמנים יותר לו מאשר לי!!)
(האם נראה לכם שדוד ייתן) לְכֻלְּכֶם יִשְׂרָאֵל שָׂרִי-אֱלֹפִים וְשָׂרִי-מַאֲוֹת !! (ולכן אתם נאמנים יותר לו מאשר לי!!)

פס' ח.

כִּי קִשְׁרֹתֶם (=מרדתם) כָּלְכֶם עָלָי (האם אתם מורדים בי כי אתם חושבים שתקבלו מדוד כגמול שדות וכרמים !! האם תקבלו מדוד מינויים לראשי יחידות גדולות !!)
וַאֲנִי גִלְהָה אֶת אֲזִנִּי בְּכֶרֶת בְּנֵי עַם בֶּן-יִשְׂרָאֵל.
וַאֲנִי חִלְהָה מִכֶּם עָלָי (=אין מכס אף חד שכואב את כאבי) וְגִלְהָה אֶת אֲזִנִּי,
כִּי יִהְיוּ בְּנֵי אֶת עֲבָדֵי עָלָי לְאֹרֵב כִּיּוֹם-הַזֶּה (=שיונתן בני עורר את דוד עבדי עלי להתנכל להמיתני).

דואג האדומי מלשין על שיתוף הפעולה של אחימלך עם דוד שאל מזמן אל עירו את אחימלך ובית אביו הכהנים (ט-יא)

אחימלך ובית אביו הכהנים	שאל	דואג
<p>וַיָּבֵאוּ כָּל־ אֶל-הַמֶּלֶךְ (הנמצא כנראה בעירו גבעת שאול)</p>	<p>וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא אֶת אֲחִימֶלֶךְ בֶּן-אֲחִיטוֹב הַכֹּהֵן וְאֵת כָּל בֵּית-אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בְּנֵב.</p>	<p>וַיַּעַן דָּאָג-הָאֲדָמִי, וְהוּא נֹעַב עַל עֲבָדָיו-שָׂאֹל (=היה נוכח במעמד זה יחד עם שר עבדי שאול) וַיֹּאמֶר: רְאִיתִי אֶת בֶּן-יִשִׁי (הכוונה לדוד, לא מוזכר בשמו הפרטי כדי לבזותו) בָּא נֹבָה (=בא לעיר נוב) אֶל אֲחִימֶלֶךְ בֶּן-אֲחִיטוֹב</p>
<p>שאלה: קיימת סתירה בין המסופר בפרקנו שדואג סיפר לשאול שאחימלך שאלו לו באלהים, למסופר בפרק כא שלא מוזכר בו כלל שאחימלך שאל לו באלהים. תשובות: 1. דואג שיקר במתכוון כדי לסכסך בין אחימלך לשאול 2. אכן אחימלך גם שאל לו באלהים למרות שלא נאמר זאת בפס'</p>		
<p>וַיִּשְׁאַל לוֹ בַּה', וַיַּעֲדָה נְתַן לוֹ, וְאֵת חֶרֶב גְּלִית-הַפְּלִשְׁתִּי נְתַן לוֹ.</p>		

שאלו מאשים את אחימלך וכהני-נוב בקשר עם דוד נגדו (יב-טו)

אחימלך הכהן

וַיֹּאמֶר:

הַנְּנִי, אֲדֹנָי.

וַיַּעַן אַחִימֶלֶךְ אֶת הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר:

וּמִי בְּכָל עֲבָדֶיךָ כְּדוֹד נְאֻמָּן וְחֹתֵן-הַמֶּלֶךְ וְסָר אֶל מִשְׁמַעְתְּךָ וְנִכְבַּד בְּבֵיתְךָ ?!

הַיּוֹם הַחֲלַתִּי לְשֹׂאֵל לוֹ בְּאֱלֹהִים ?!

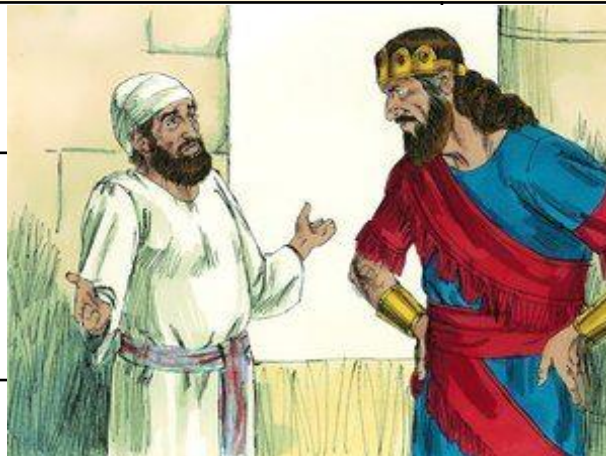
(=האם רק ממקרה זה הייתי שואל לו באלהים ? מאז ומתמיד שאלתי לו כך)

חֲלִילָה לִּי (=אל לחשוד בי על מרידה במלך)

אֵל יֵשֶׁם הַמֶּלֶךְ בְּעֵבְדוֹ דָּבָר (=דבר אשמה) בְּכָל בַּיִת-אָבִי

כִּי לֹא יָדַע עֲבָדְךָ בְּכָל-זֹאת (=לא ידעתי על הקשר הבעייתי בינך לדוד)

דָּבָר קָטָן אוֹ גָּדוֹל (=לא ידעתי שום ידיעה, לא קטנה ולא גדולה שאתה רודף אחרי דוד)

שאלו

וַיֹּאמֶר שָׂאֻל:

שִׁמַּע נָא בֶן-אַחִיטוֹב

וַיֹּאמֶר אֵלֹו שָׂאֻל:

לָמָּה קִשְׁרָתָם עָלַי (בגדתם בי)

אֶתְּהָ וּבֶן-יִשָּׁי,

בְּתַתְּךָ לוֹ לֶחֶם וְחָרֵב,

וְשָׂאֻל לוֹ בְּאֱלֹהִים,

לְקוֹם אֵלַי לְאֲרֵב כִּיּוֹם-הַזֶּה ?!

הריגת אחימלך הכהן ובית אביו הכהנים בידי דואג האדומי (טז-יח)

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ:

מֹות תָּמוּת **אַחִימֶלֶךְ**, אַתָּה וְכָל בֵּית-אָבִיךָ.

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְרָעִים הַנֹּצְבִים עָלָיו

(=החיילים הרעים לפני מרכבתו והשומרים על ביתו של המלך)

סִבּוּ וְהָמִיתוּ בְּהִנֵּי-ה'! נִימוֹק לְדִין הַמּוֹת: כִּי גַם יָדָם עִם דָּוִד

וְכִי יָדְעוּ כִּי בִרְחַ הוּא, וְלֹא גָלוּ אֶת אֲזְנֵי

. וְלֹא אָבוּ (=לא רצו, לא הסכימו) עֲבָדֵי-הַמֶּלֶךְ

לְשַׁלַּח אֶת יָדָם לִפְגַּע בְּכַהְנֵי-ה'.

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְדוֹאֵג:

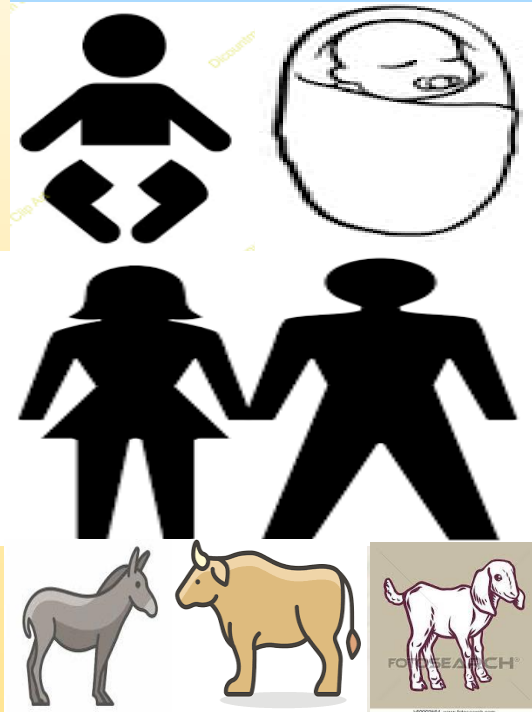
סִבּ אַתָּה, וּפְגַע בַּכַּהֲנִים.

וַיִּסֵּב דוֹאֵג הָאֲדָמִי וַיִּפְגַּע הוּא בַּכַּהֲנִים

וַיָּמָת בַּיּוֹם-הַהוּא: 85 אִישׁ נִשָּׂא אֶפֶוד-בֶּד (=בגד שרות).

הריגת כל תושבי העיר נוב ומקניהם (יט)

וְאֵת נֹב עִיר-הַכְּתָנִים הִכָּה לְפִי-חָרֵב:
מֵאִישׁ וְעַד-אִשָּׁה,
מֵעוֹלָל (=תינוק היוצא מן הרחם) וְעַד-יוֹנֵק,
וְשׂוֹר וְחִמּוֹר וְשָׂה, לְפִי-חָרֵב

גבעת שאול

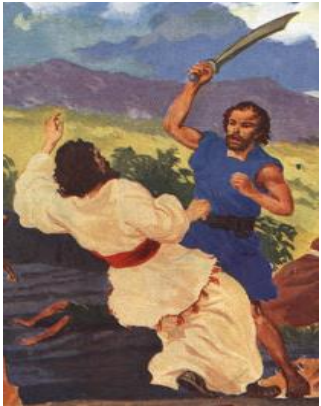
נוב

עדולם

יהודה

מואב

אביתר בן אחימלך – הכהן, היחיד שנותר מנוב, בורח לדוד ודוד מקבלו (כ-כג)

וַיִּמְלֹט בֶּן-אֶחָד לְאַחִימֶלֶךְ בֶּן-אֶחָטוֹב, וַשְּׁמוֹ אֲבִיתָר.

(לא ברור אם נמלט מגבעת שאול שם הרגו את אחימלך ובית אביו או שנמלט מהעיר נוב שהוכתה בהמשך)

וַיִּבְרַח אַחֲרֵי דָוִד, וַיִּגֵּד אֲבִיתָר לְדָוִד כִּי הָרַג שְׂאֹל אֶת כַּהֲנֵי-ה'.
וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֲבִיתָר: יָדַעְתִּי בַיּוֹם-הַהוּא, כִּי שָׁם דּוֹאֵג-הָאֲדוֹמִי,

כִּי-הִגִּד וַיִּגִּד לְשְׂאֹל (=ידעתי שדואג יספר לשאול על כך שאחימלך עזר לי, ולכן יוצא ש:)

אָנֹכִי סַבְתִּי בְּכָל נֶפֶשׁ בֵּית-אֲבִיךָ (=אני סובבתי = אני גרמתי להריגת כהני בית-אביך, בכך שלא נזהרתי מנוכחות דואג האדומי שם)

שָׁבָה אֵתִי אֶל תִּירָא !

כִּי אֲשֶׁר יִבְקֹשׁ אֶת נַפְשִׁי יִבְקֹשׁ אֶת נַפְשְׁךָ !

כִּי מִשְׁמֶרֶת אֶתָּה עַמְדִּי.

מפת בריחת אביתר הכהן מנוב לדוד (הנמצא כנראה ביער חרת)

